

Leerroutekaart

Schrijven groep 0-1-2 gevorderd basis min

Niveau	Uitstroom	Niveau 0	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Niveau 5	Niveau 6	Niveau 7	Niveau 8
Gevorderd	≥VMBO T/HAVO	Schrijfatelier	Schrijfatelier	Schrijfatelier	Novoskript 3	Novoskript 4	Novoskript 5	Novoskript 6	Novoskript 7	Novoskript 8
Basis	VMBO KB/ BB	Schrijfatelier	Schrijfatelier	Schrijfatelier	Novoskript 3	Novoskript 4	Novoskript 4-5	Novoskript 5	Novoskript 5-6	Novoskript 6
Minimum	PrO/VMBO met LWOO	Schrijfatelier	Schrijfatelier	Schrijfatelier	Novoskript 3	Novoskript 3	Novoskript 4	Novoskript 4	Novoskript 5	Novoskript 5
PrO	Praktijkonderwijs VSO	Schrijfatelier	Schrijfatelier	Schrijfatelier	Novoskript 3	Novoskript 3	Novoskript 3	Novoskript 4	Novoskript 4	Novoskript 4
						MEH 3a + b	MEH 3c	MEH 4a	MEH 4a	MEH 4b

Te bereiken doelen en lessen	Middelen, organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie																
Basisvormen (start begin schooljaar, totaal 6 weken) De leerling maakt de koppeling motorische ervaring en mentale voorstelling. Golvende lijn, Cirkel, Hoekige lijn en Vierkant Kunnen basisvormen bewegend ervaren, ontwikkelt het gevoel voor maat, ritme en lijnvormen, ontwikkelt mentale voorstellingen van verschillende vormen en lijnen. Speelzaal ca 6 weken Schoolplein ca 5 weken Atelier ca één week per atelier 1: Kan een Cirkel, Vierkant, Golvende lijn, Hoekige lijn maken die enige gelijkenis heeft met het voorbeeld. 2. Kan een Cirkel Vierkant Golvende lijn, Hoekige lijn maken die duidelijke gelijkenis heeft met het voorbeeld. Lichaamsoriëntatie – ruimtelijke oriëntatie totaal 6 weken Bewustwording en beleving van eigen lichaam De leerling heeft besef van het eigen lichaam Boven, onder, voor en achterkant (ook in de ruimte), de symmetrie van het lichaam. Groter dan, kleiner dan. Speelzaal ca 4 weken Schoolplein ca 4 weken Atelier ca één week per atelier 1. Kan de lichaamsdelen Hoofd, Romp, Armen, Benen en enkele onderdelen van het aangeboden lichaamsdeel aanwijzen en benoemen. 2. Kan de onderdelen van Hoofd, Romp, Armen, Benen aanwijzen en benoemen. Evenwicht stimuleert neurologische ontwikkeling totaal 5 weken Experimenteren met statisch evenwicht (houdingen) en dynamisch evenwicht	Namen van leerlingen Materialen Handleiding Schrijfatelier groep 1-2, de lijn- en ideeënkaarten en pictogrammen. (De benodigde materialen worden per activiteit genoemd). Houten blokken (ca 10x20cm), hoepels, pylonen, pittenzakken, pijpenragers, bierviltjes, ijslollystokjes, diverse kleuren synthetische klei, A4 en A3 papier, grote vellen papier (ca 50x65 cm), wasco-krijt, pastelkrijt, schoolbordkrijt, stoepkrijt, kleurpotloden, toverpotloden, veters/touwtjes van verschillende lengtes en diktes, fijn (kwarts of vogel)zand, ronde en hoekige dienbladen met opstaande rand om zand in te doen, een aantal tapijttegels, (spring)touwen van verschillende lengtes, een blinddoek. Een houten modelpop in het atelier en een digitale camera om veel foto's te nemen van veel activiteiten. Het atelier is een hoek in de klas en kan bestaan uit een ruime werktafel waar vier kinderen aan kunnen werken of uit een vrije ruimte. Een (pas)spiegel zo groot dat de leerlingen er zichzelf volledig in kunnen zien, is een belangrijk element in het atelier. Verder is er een (camping)matje of een kleed/tapijt nodig om op de vloer te kunnen werken. Organisatie <table border="1" data-bbox="656 1173 1753 1302"> <thead> <tr> <th></th> <th>In de speelzaal</th> <th>Op het schoolplein</th> <th>In het atelier (hoek in de klas)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>instructie</td> <td>Klassikaal of in groepjes</td> <td>Klassikaal of in groepjes</td> <td>Klas, groepjes of individueel</td> </tr> <tr> <td>verwerking</td> <td>Klassikaal, in groepjes, individueel</td> <td>In groepen of individueel</td> <td>Individueel of in groepjes</td> </tr> <tr> <td>werkvorm</td> <td>halfopen</td> <td>Gesloten, halfopen, open</td> <td>Gesloten, halfopen, open</td> </tr> </tbody> </table> <i>Op deze drie verschillende plekken zijn er vaste activiteiten en optionele activiteiten.</i> De volgorde van de modules is flexibel, ieder jaar begin de leerkracht stevast met de module Basisvormen, omdat daarin het fundament wordt gelegd voor de rest van het programma. Daarna kan er worden gekozen in welke volgorde de module Lichaamsoriëntatie, Evenwicht en Tweezijdig bewegen wordt aangeboden. Ieder jaar eindigt met de module Ritmische lijnen voor de leerlingen van groep 2 ter voorbereiding op het schrijfonderwijs in groep 3.		In de speelzaal	Op het schoolplein	In het atelier (hoek in de klas)	instructie	Klassikaal of in groepjes	Klassikaal of in groepjes	Klas, groepjes of individueel	verwerking	Klassikaal, in groepjes, individueel	In groepen of individueel	Individueel of in groepjes	werkvorm	halfopen	Gesloten, halfopen, open	Gesloten, halfopen, open	Roosteruren Gedurende groep 1 en 2 gaan de leerlingen in principe twee keer met elke module aan de slag met uitzondering van de module Ritmische Lijnen. Deze opbouw geeft de leerlingen de kans oefeningen in verschillende stadia van hun psychomotorische ontwikkeling te doen. Het programma van Schrijfatelier beslaat in totaal circa dertig weken: Begin schooljaar Basisvormen 6 weken Te variëren: Lichaamsoriëntatie 5 weken Evenwicht 5 weken Tweezijdig bewegen 5 weken Eind schooljaar (groep 2) Ritmische lijnen 6 weken Atelier ca één week per atelier Statisch en dynamisch evenwicht 2 weken Tweezijdig bewegen 4 weken Ritmische lijnen 6 weken
	In de speelzaal	Op het schoolplein	In het atelier (hoek in de klas)															
instructie	Klassikaal of in groepjes	Klassikaal of in groepjes	Klas, groepjes of individueel															
verwerking	Klassikaal, in groepjes, individueel	In groepen of individueel	Individueel of in groepjes															
werkvorm	halfopen	Gesloten, halfopen, open	Gesloten, halfopen, open															

(voortbewegen over een route)

Kan asymmetrische bewegingen maken.

Speelzaal ca 4 weken

Schoolplein ca 4 weken

Atelier

statische evenwicht > ca 2 weken

dynamisch evenwicht > ca 2 weken

1. Kan het evenwicht bewaren terwijl het zich verplaatst over een traject met stabiele parcourselementen.
2. Kan het evenwicht bewaren op een instabiele ondergrond.

Tweezijdig bewegen Stimuleert neurologische ontwikkeling. Totaal 5 weken

In de ruimte en het platte vlak.

Lateralisatie en voorkeurshand

Speelzaal ca 4 weken

Schoolplein ca 5 weken

Atelier tweezijdig bewegen ca 4 weken

1. Kan met beide handen tegelijk een kraal met de drievinger greep pakken en plaatsen.
1. Kan één kraal met de drievingergreep pakken, doorgeven aan de andere hand en plaatsen.
1. Kan met beide handen tegelijk symmetrische, gespiegelde lijnen maken met enige gelijkens met het vb.
2. Kan met beide handen tegelijk vlot een kraal met de drievinger greep pakken en plaatsen.
2. Kan één kraal met de drievingergreep pakken, vlot doorgeven aan de andere hand en plaatsen.
2. Kan met beide handen tegelijk symmetrische, gespiegelde lijnen maken met duidelijke gelijkens met het vb.

Ritmische lijnen (eind schooljaar groep 2)

Totaal 6 weken

Kleinere 'regelmatige lijnen' met behulp van trefzones (op en tegen een lijn)

Kan regelmatige lijnen in een doorgaande, ritmische beweging maken.

Atelier > ca 6 weken

blanco papier (week 1)

op de lijn (week 2)

Tegen de lijn (week 3)

Zelfstandig werk (week 4, 5 en 6)

2. Kan een regelmatige lijn maken die een duidelijke gelijkens heeft met het voorbeeld. Kan de doorgaande beweging van links naar rechts volhouden. Kan bij 'op de lijn' en 'tegen de lijn' telkens de trefzone raken.

Bijstelling in januari (indien nodig)

Voor intensiever arrangement zie OPP van:

[Voeg namen in](#)

Werkvormen

Gesloten: uitgebreide instructies en weinig keuzemogelijkheden.

Halfopen: uitgebreide instructies en meer keuzemogelijkheden.

Open: weinig instructies en veel keuzemogelijkheden.

Leerkrachtaanpak

In principe instrueert de leerkracht eerst de activiteiten, waarna deze individueel of in groepjes zelfstandig door de leerlingen worden uitgevoerd. De leerkracht stimuleert zelfbedachte variaties toe te passen met de beschikbare materialen. Bijvoorbeeld in het Atelier Vierkant, mag een leerling zelf een manier bedenken om een vierkant te maken met de klei die in het atelier ligt. De instructie en de voorbeeldkaarten dienen daarbij als inspiratiebron. De kaart met het vraagteken wordt gebruikt om de leerlingen extra te stimuleren eigen variaties te bedenken. Stel vragen aan de leerlingen om hen te helpen reflecteren op eigen werkwijze.

Een juist zit-/schrijfhouding

Een ruim aanbod aan evenwichtsactiviteiten, zowel links als rechts uitgevoerd, heeft een goed effect op een juist zit-/schrijfhouding.

- 1. De voeten staan naast elkaar op de grond**
- 2. De onderkant van de rug is tegen de stoelleuning**
- 3. Tussen de buik en de tafelrand is er een ruimte ter grootte van een kindervuist.**
- 4. De schouders en nek zijn ontspannen.**
- 5. De ellebogen liggen op schouderbreedte op de rand van de tafel.**

Het proces van lateralisatie, de oppositie van de duim en de controle op bijbewegingen zullen bepalen of een kind de potloodgreep goed kan uitvoeren én hoe lang het deze kan volhouden. Het voordoen van de juiste potloodgreep is alleen zinvol als het gecombineerd wordt met een structureel aanbod van bewegingsactiviteiten op het gebied van lichaamsoriëntatie, evenwicht en tweezijdig bewegen in de groepen 1 t/m 5.

Als tijdens de ateliers opvalt dat een leerling een bepaalde activiteit een handeling niet/nauwelijks kan uitvoeren, dan registreert de leerkracht dat op het observatieformulier → extra aandacht en stimulans. Progressie van psychomotorische vaardigheden is afhankelijk van veel factoren en verschilt per leerling. Stimuleren van de totale psychomotorische ontwikkeling is over een langere periode essentieel. In de groep 1 en 2 gaat het voornamelijk om het volgen van het ontwikkelingsproces en niet zozeer om harde registratie van strikt meetbare vaardigheden. Over het algemeen volstaat het vooralsnog om opvallende zaken te signaleren en het kind extra te stimuleren. Heeft de leerling eind groep 2 onvoldoende progressie geboekt dan wijst de leerkracht de collega van groep 3 op dit aandachtspunt bij de overdracht naar groep 3. (Inclusief het observatieformulier van betreffende leerling)

Evaluatie jun-jan

Evaluatie jan-jun